

Wachten op klokkenluiden bij Onze Vader

Nederlands
Dagblad

15-5
2006

Voor de eerste keer kwamen zaterdag klokkenluiders uit heel het land bij elkaar. De bijeenkomst was een idee van het Utrechts Klokkenluiders Gilde.

door onze redacteur Peter Sneep

UTRECHT - De toren van de Jacobikerkerk in Utrecht zoemt en gonst van kloggeluid. „Wat is dit mooi!“ glundert klokkenluider Ronald Frieling en trekt gerouweerd aan het touw. „En wat een klank heeft deze klok.“ Hij rekt zich uit en gaat dan weer met het touw in zijn hand door de kneep op de luidzolder van de toren. Om hem heen zijn nog zes klokkenluiders aan het werk.

Frieling, klokkenluider in de stad Groningen, bezocht afgelopen zaterdag in Utrecht de eerste bijeenkomst voor alle klokkenluiders van Nederland. De bijeenkomst is een idee van het Utrechts Klokkenluiders Gilde (UKG). Ter gelegenheid van zijn 25-jarig bestaan onderzocht het gilde op welke plaatsen in Nederland georganiseerde luidersgroepen actief waren. Er

werden ongeveer 25 groepen opgespoord. „Toen we dat wisten, leek het ons leuk dat leden van de verschillende groepen elkaar konden ontmoeten. Daarom hebben we deze dag georganiseerd“, zegt bestuurslid Arne Noordermeer van het UKG. Zo kwamen honderd klokkenluiders uit onder meer Brielle, Wijk bij Duurstede, Breda en Edam naar de Jacobikerkerk in Utrecht. Jaap Pomstra uit Drachten vertelde de aanwezigen over Friese luidtradities. „In het noorden van Nederland hingen mensen klokken niet in kerktorens, maar in houten stellages naast de kerk, de zogenoemde klokkenstoelen. In Drachten verdwenen in de oorlog twee van die klokkenstoelen. De Drachtster klokkenluidersclub herbouwt binnenkort een ervan.“

Manieren

Er bestaan verschillende manieren om een klok te laten klinken. Bij luiden wordt de klok met behulp van een touw heen en weer getrokken. Beieren is het aantrekken van de klepel met een touw. Het Twentse

Denekamp heeft de bijzonderste traditie van klokkenluiden. „Al vijfhonderd jaar lang bestaat daar een combinatie van luiden en beieren. Het beieren begint in driekwartmaat. Op het moment dat de lage luidklok erbij komt, gaat het beieren over in vierkwartmaat“, vertelt Jos Wintels uit Denekamp. Hij heeft een geluidsopname meegebracht om te laten horen hoe dat klinkt. De aanwezigen zijn verbaasd en verrukt. „Ongelofelijk“ en „wat knap“, zeggen ze tegen elkaar. Als het bandje afgelopen is, krijgt Wintels een welluidend applaus.

Klokkenluiden heeft veel te maken met de kerk, zegt Wintels. Dat geldt niet alleen voor Denekamp, maar voor alle plaatsen waar wordt geluid. „Er wordt geluid voor het begin van elke kerkdienst, op christelijke feestdagen, bij de komst van een nieuwe pastoor of dominee, op oudejaarsavond en nieuwjaarsdag.“ De Denekamper luiders moeten op onmogelijke tijden hun bed uit. „Het is de gewoonte op kerstochtend om drie uur 's nachts te luiden. Vroeger was

er die ochtend om vijf uur een kerkdienst. Voor mensen uit de omliggende dorpen was het soms anderhalf uur lopen. Daarom moest er lang van tevoren geluid worden.“

De meeste mensen worden lid van een klokkenluidersgroep omdat ze het geluid zo mooi vinden. Zo ook Martin Inge, de uit Suriname afkomstige klokkenluider van de Oude Kerk in Amsterdam. „Het geluid van klokken heb ik altijd al mooi gevonden, in Suriname al. Drie jaar geleden ging ik voor het eerst naar de kerk. Iemand hoorde mij na kerkdienst zeggen dat ik graag wilde klokkenluiden. Ik werd meteen lid van het klokkenluiderscollectief.“

Onze Vader

Een bijzonder moment in de kerkdienst vindt Inge het zingen van het Onze Vader. „Dan moet je door een luik vanuit de toren in de kerk kijken en goed opletten. Als het gebed begint, moet je gaan luiden, dat is bij ons gewoonte. Maar onder het luiden kun je het zingen niet meer horen. Dus moet je in je hoofd

meezingen om te bepalen wanneer je weer moet stoppen met luiden.“

Adri Onnekink van het Utrechts Klokkenluiders Gilde neemt zijn collega's 's middags mee de toren van de Jacobikerkerk op. Een aantal luiders gaat niet helemaal mee naar boven. „Het klinkt raar, maar ik heb hoogtevrees“, zegt Pam Reid. Ze is afkomstig uit het Engelse Liverpool, waar ze als veertienjarige op de Engelse manier leerde klokkenluiden. Het zogenoemde wissel-luiden. Na haar opleiding ging ze bij Philips werken. In haar woonplaats Geldrop leerde ze van plaatsgenoten de ingewikkelde luidpatronen. Onnekink laat hoog in de toren de eeuwenoude klokken zien en gaat daarna terug naar luidzolder, de tweede verdieping van de toren. Twee jonge mannen gaan naar boven om de bewegende klokken te filmen. Maar als de luiders beginnen, komen ze snel weer terug. „Het is daar niet uit te houden“, zegt een van hen. „Ik ben heel wat gewend in de disco, maar dit is veel harder.“

Invasie van Klokkenluiders in Utrecht

UTRECHT - Het Utrechts Klokkenluiders Gilde haalt zaterdag 13 mei 100 klokkenluiders naar de stad. Het is de eerste keer dat de klokkenluiders in ons land bijeen komen.
In Nederland zijn naar schatting 250 georganiseerde klokkenluiders. Het zijn mensen die in groepsverband vrijwillig de klokken luiden op kerktorens en op andere openbare gebouwen. Daarnaast zijn er nog veel meer vrijwilligers of kosters die nog steeds klokken met de hand luiden, maar die doen dat niet in georganiseerd verband. Hoeveel dat er zijn is niet bekend.
Arne Noordermeer van het Utrechts Klokkenluiders Gilde merkt dat er steeds meer behoefte is aan het handmatig luiden van de klokken. Het behoud van het cultureel erfgoed is 'in het als oude ambachten. Ook de klokkenluiders mogen zich in dat rijtje scharen. In Utrecht is zelfs een wachtlijst voor klokkenluiders. Wie in aanmerking wil komen, moet een serieuze procedure doorlopen van een jaar, waarna een examen wordt afgelegd. Utrecht telt inmiddels 60 klokkenluiders. De klokkenluiders gaan een aantal Utrechtse klokken bekijken en beluisteren. Verder zijn er diverse lezingen.

AD/Utlands Nieuwsblad
8-5-06